

**Міністерство освіти і науки України
Горлівський інститут іноземних мов
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні Відбіркової комісії
Горлівського інституту
іноземних мов ДВНЗ ДДПУ
Протокол № 5
від «19» квітня 2024 р.

Голова Відбіркової комісії

С. М. Беліцька

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ (СПІВБЕСІДИ)
З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

для вступників на денну й заочну форми навчання
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	3
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ СПІВБЕСІДИ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	5
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	8
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	10

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного випробування з української літератури на денну та заочну форми навчання для здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти укладена на основі Програми зовнішнього незалежного оцінювання, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 26 червня 2018 року № 696. Зміст програми охоплює основні розділи (періоди розвитку) української літератури: «Усна народна творчість», «Давня українська література», «Література кінця XVIII – початку XX ст.», «Література XX ст.», «Творчість українських письменників-емігрантів», «Сучасний літературний процес (кінець XX – початок XXI ст.)».

Вступний іспит, який проводиться у формі співбесіди з абітурієнтами, має на меті визначення фактичної відповідності підготовки вступника вимогам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Абітурієнти, які проходять співбесіду, повинні вміти:

- розрізняти види й жанри усної народної творчості: різновиди календарно-обрядових пісень (щедрівки, колядки, веснянки, русальні, купальські і жнивварські пісні); суспільно-побутові, історичні й родинно-побутові пісні; думи, балади;
- визначати провідні мотиви творів усної народної творчості, їхні художні особливості;
- розрізняти літературні роди, види й жанри;
- співвідносити літературний твір із відповідним літературним напрямом, стилем, течією;
- визначати тему, ідею, проблематику літературних творів;
- характеризувати літературних героїв, коментувати їхні вчинки;
- визначати художні образи і їхню роль у літературному творі;
- упізнавати літературних героїв за їхніми цитатними характеристиками й репліками;
- орієнтуватися в сюжетах літературних творів;
- визначати: сюжетні й позасюжетні елементи літературних творів, їхні композиційні особливості;
- визначати провідні мотиви ліричних творів;
- аналізувати мову літературного твору;
- знаходити художні засоби й визначати їхню роль у літературних творах;
- співвідносити фрагмент літературного твору з його назвою та автором;
- співвідносити письменників з фрагментами їхніх творів, а також з висловами митців та літературних критиків про них та їхні твори;
- знати псевдоніми й справжні імена письменників, належність їх до літературних епох, шкіл, угруповань;
- визначати місце і роль письменника в літературному процесі;
- пояснювати поняття «розстріляне відродження», «київські неокласики», «празька школа поетів», «шістдесятництво», «дисидентство»;

- орієнтуватися в основних тенденціях розвитку сучасної літератури;

Абітурієнти повинні знати такі теоретико-літературні поняття:

- літературні роди: драма, епос (ліро-епос), лірика;
- лірика; її тематичні різновиди та жанри: інтимна, громадянська (патріотична), пейзажна, філософська; верлібр, ліричний вірш, пісня, послання, сонет;
- епос та його жанри: новела, повість, роман, різновиди повісті та роману, усмішка;
- драма та її жанри: власне драма, драма-фєєрія, комедія, трагікомедія;
- ліро-епос та його жанри: байка, балада, дума, історична пісня, поема;
- літературні напрями, стилі, течії: бароко, класицизм, реалізм, модернізм (експресіонізм, імпресіонізм, символізм, неокласицизм, неоромантизм); постмодернізм як явище в сучасному літературному процесі;
- ліричний герой, персонаж, прототип, художній образ;
- тема, ідея, мотив, проблематика художнього твору;
- конфлікт у драматичному творі;
- композиція художнього твору (сюжет, сюжетні й позасюжетні елементи);
- види комічного: бурлеск, гротеск, гумор, іронія, сарказм, сатира, травестія;
- художні засоби: алегорія, алітерація, алюзія, анафора, антитеза, асонанс, гіпербола, епітет (постійний епітет), епіфора, інверсія, метафора, метонімія, оксиморон, паралелізм, персоніфікація, порівняння, рефрен, риторичне звертання, риторичне запитання, символ, тавтологія.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ СПІВБЕСІДИ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Загальна характеристика календарно-обрядових, суспільно-побутових та родинно-побутових пісень. Пісні Марусі Чурай. «Віють вітри...», «Засвіт встали козаченьки».
2. Історичні пісні: жанрово-стильові ознаки, класифікація, поетика. Пісні «Ой Морозе, Морозенку», «Чи не той то хміль».
3. Тематика, образи, зміст народних дум і балад. «Дума про Марусю Богуславку». Балада «Ой летіла стріла».
4. «Слово о полку Ігоревім» як найвидатніший твір літератури Київської Русі. Історія відкриття, вивчення і видання. Проблема авторства і визначення жанру «Слова...».
5. Жанр, проблема авторства твору «Повість минулих літ». Місце в сюжетній структурі твору оповідей про заснування Києва, про помсту княгині Ольги.
6. Естетика барокової літератури як основа художньо-філософських поглядів Г. Сковороди. Оспівування волі як найбільшого багатства людини в поезії «De libertate». Пісня «Всякому місту – звичай і права» – зразок соціальної сатири давньої української літератури.
7. Байкарська спадщина Г.С. Сковороди. Мораль байки «Бджола та Шершень».
8. «Енеїда» Івана Котляревського – перший твір нової української літератури. Зв'язок «Енеїди» з національними традиціями, зарубіжною літературою. Поняття «бурлеск» і «травестія».
9. Становлення української драматургії. Драматичний твір І.П. Котляревського «Наталка Полтавка», його художні особливості, новаторський характер, система образів.
10. Тарас Шевченко – геніальний поет, мислитель, пророк національного відродження в Україні. Періоди творчості Т.Г. Шевченка. Аналіз поезій «Заповіт», «І мертвим, і живим, і ненарожденним...».
11. Зображення історичного минулого України в романі П. Куліша «Чорна рада».
12. Соціально-побутова повість І.С. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я»: реалізм твору, актуальність проблематики; відображення українського менталітету у творі; традиції народного побуту й моралі; утвердження цінностей національної етики засобами комічного; образна система твору.
13. Роман Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»: перший в українській літературі соціально-психологічний роман; співавторство з І. Біликом; символічність назви; особливості композиції; проблеми життєвого вибору, обов'язку людини перед собою та іншими, заперечення зла й насильства; утвердження високого духовного потенціалу народу, втіленого в образах твору.
14. П'єса І. Карпенка-Карого «Мартин Боруля»: жанрова специфіка (трагікомедія); підміна особистісних етичних цінностей (чесність,

- порядність, працелюбність) становою приналежністю; психологічна переконливість і трагікомічне «звучання» образу Мартина Борулі; характеристика головного героя з точки зору сучасного читача;
15. Становлення І. Франка як письменника, його роздуми про «секрети поетичної творчості». Вміння автора поєднати в поезіях соціальні, революційні, філософські та інтимні мотиви. Збірка поезій «Зів'яле листя». Причини її появи та джерела. Ліричний герой поетичної драми «Зів'яле листя». Аналіз поезії «Чого являєшся мені у сні?».
 16. Психологічна новела М. Коцюбинського «Intermezzo»: імпресіонізм як спосіб відображення дійсності; автобіографічна основа; проблема пошуку душевної рівноваги творчою особистістю як передумови повноцінного життя; психологічно переконливе розкриття внутрішнього стану людини; оригінальність образної системи твору.
 17. Повість М. Коцюбинського «Тіні забутих предків»: язичницьке світовідчуття наших предків; глибока символічність назви у зв'язку з метою написання повісті; проблематика твору: кохання як найвищий вияв духовної краси, невідповідність між високим призначенням людини й умовами її будення, необхідність гармонійного єднання людини й природи; утілення в образах Івана та Марічки народних уявлень про кращі моральні якості українців.
 18. Новела В. Стефаніка «Камінний хрест»: психологічний твір про трагедію людини, позбавленої можливості жити і працювати на рідній землі; історична основа твору; драматизм конфлікту. Експресіонізм у творчості письменника.
 19. Неоромантичні тенденції творчості О. Кобилянської. Новела «Valse mélancolique». Автобіографічна основа твору. Образи.
 20. Філософська ідея, система образів, поетична символіка, особливості композиції драми-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня». Проблема боротьби за вільне, красиве, духовно багате життя у творі.
 21. Єдність краси природи і мистецтва в поезії М. Вороного («Блакитна Панна»). Символізм як спосіб відображення дійсності в поезії митця.
 22. Неоромантичні, символістські тенденції у творчості Олександра Олеся. Експресивність патріотичних почуттів у поезії «О слово рідне! Орле скутий!...».
 23. Кларнетизм як спосіб відображення дійсності у творчості П. Тичини. емоційні переживання пореволюційної епохи, її духовних катаклізмів; оптимістично-трагедійні настрої ліричного героя поезії «Пам'яті тридцяти».
 24. «Українське Відродження» – унікальне культурно-соціальне явище 20-х років ХХ ст.; літературний процес (стильові течії, літературні угруповання, ідейно-тематичне спрямування літератури); літературна дискусія та участь у ній Миколи Хвильового.
 25. «Київські неокласики»: творче кредо митців, орієнтація на традицію, класичну форму вірша. Жанр сонету в творчості

- неокласиків. Возвеличення почуття кохання, яке знаходить людину в усі часи, в поезії М. Рильського «У теплі дні збирання винограду».
26. Вірш В. Сосюри «Любіть Україну»: драматична доля твору; звеличення образу України у вірші; актуальність поезії в наш час.
27. Трагізм життєвої долі М. Хвильового та героїв його творів. Суперечність між гуманістичними, вселюдськими ідеалами й жорстокою дійсністю громадянської війни, роздвоєння особистості в новелі «Я (Романтика)».
28. Екзистенціалізм як течія в українській літературі початку ХХ ст. Роман В. Підмогильного «Місто»: мотив підкорення людиною міста як передумова її деградації; образ Степана Радченка; сучасне прочитання твору.
29. П'єса М. Куліша «Мина Мазайло»: гостра сатира на новітніх міщан, що втратили глибинні знання вікових традицій народу, його культури, мови, поваги до них; звеличення образу рідної мови у творі.
30. Національний характер гумору Остапа Вишні. Усмішка як літературний жанр. Усмішки Остапа Вишні «Моя автобіографія», «Сом»: життєвий оптимізм, любов до природи та людини, м'який гумор як риси індивідуального стилю Остапа Вишні.
31. Кіноповість як жанр української літератури. Роздуми про джерела духовного формування людини та ознаки національно-органічного способу мислення в кіноповісті О. Довженка «Зачарована Десна».
32. Літературне шістдесятництво. Провідні мотиви лірики «шістдесятників» (Л. Костенко, І. Драч, В. Симоненко, В. Стус та ін.). Виклик бездуховності, описовості, догматизмові, проголошення свободи творчого самовираження митця. Мужність і стійкість ліричного героя В. Стуса у нерівній боротьбі зі злом і неправдою («Господи, гніву пречистого»).
33. Ліна Костенко. Яскравий світ художнього слова Л. Костенко, громадянська наснаженість її поезій, висока художня культура, багата образність, глибина думки, афористичність вислову. «Страшні слова, коли вони мовчать...».
34. Історична основа роману у віршах «Маруся Чурай». Народнопісенні джерела. Основний конфлікт – між вірністю та зрадою, високою духовністю та приземленими матеріальними інтересами. Проблема митця і народу, ролі мистецтва в житті й боротьбі за національне визволення. Філософське осмислення історичного минулого України, проекція на сьогодення.
35. Постмодернізм в українській літературі, літературні угруповання, найяскравіші представники.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали	Критерії оцінювання
200 балів	Абітурієнт ґрунтовно й повно викладає теоретичний матеріал, дає правильне визначення літературознавчих понять; демонструє повне розуміння матеріалу, обґрунтовує свої думки, наводить приклади з художніх текстів; не допускає мовленнєвих помилок
195 балів	Абітурієнт володіє достатньо глибокими й міцними знаннями, демонструє на прикладах художніх текстів вивчений матеріал
190 балів	Абітурієнт демонструє знання й розуміння матеріалу; відповідь у цілому відзначається багатством словника, точністю вживання літературознавчої термінології, стилістичною єдністю викладу
185 балів	Абітурієнт виявляє знання й розуміння основних положень, однак у відповіді є певні фактичні помилки, які він виправляє після зауваження екзаменатора
180 балів	Абітурієнт правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основні положення, але викладає матеріал не досить повно, допускає неточності у визначенні літературознавчих понять або у формулюванні думок
175 балів	Знання є достатньо повними, абітурієнт вільно презентує матеріал, розуміє факти, наводить окремі приклади з художніх текстів на підтвердження своїх думок
170 балів	Абітурієнт виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його правильна, але не достатньо осмислена, не підтверджена прикладами з художніх текстів
165 балів	Абітурієнт не вміє глибоко й переконливо обґрунтовувати свої думки й відчуває труднощі під час добору прикладів із художніх текстів; викладає матеріал непослідовно й допускає мовленнєві помилки у відповіді
160 балів	Абітурієнт знає близько половини навчального матеріалу. Але допускає багато помилок у наведенні прикладів, плутається в етапах розвитку літератури
155 балів	Абітурієнт відтворює менше половини навчального матеріалу. Його репліки недостатньо вдалі, оскільки не враховують належним чином ситуацію спілкування, не відзначаються послідовністю, доказовістю
150 балів	Абітурієнт демонструє незнання більшої частини вивченого матеріалу відповідного розділу, допускає у формулюванні визначень літературознавчих понять помилки, наводить невдалі приклади з художньої літератури
145 балів	
140 балів	
135	

балів	
130 балів	
125 балів	
120 балів	
115 балів	
0 бала	абітурієнт відмовляється / не може надати відповідь.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Авраменко О. М. Українська мова та література : Довідник. Завдання в тестовій формі. І частина. Київ : Грамота, 2011. 552 с.
2. Авраменко О., Тищенко З. Українська література : Мініконспекти для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. Київ : Грамота, 2021. 176 с.
3. Витвицька С. Українська література. Книга ЗНО-2024. Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. 480 с.
4. Дем'яненко Г. Українська література. Візуалізований посібник для підготовки до ЗНО. Київ : Основа, 2020. 136 с.
5. Золочевська Н.В. Сучасна підготовка до ЗНО. Українська література. Зошит-інтенсив. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2022. 288 с.
6. Українська література : Хрестоматія для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / Упоряд. О. М. Авраменко. Київ : Грамота, 2022. 496 с.
7. Українська література. Інтерактивний довідник-практикум із тестами. Підготовка до ЗНО // Упоряд. Інна Літвінова, Юлія Гарюнова, Зара Тищенко, Софія Бутко. Київ : Ранок, 2022. 384 с.

Корисні лінки

1. Вступник 2024: https://edu.forlan.org.ua/?page_id=54078.
2. Вчися вухами. Українська література. Електронний ресурс. URL: https://audiolessons.nus.org.ua/ukrainian_literature/
3. ЗНО онлайн. Завдання за темами з української мови та літератури. URL: <https://zno.osvita.ua/ukrainian/tema.html>
4. Подкасти з української літератури. URL: <https://osvita.ua/test/training/ukr-literature/>
5. Програма зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання з української мови і літератури, здобутих на основі повної загальної середньої освіти: <https://osvita.ua/doc/files/news/9/946/Ukrmova.pdf>
6. Скорочені версії творів на ЗНО з української літератури. URL: <https://osvita.ua/test/training/skorocheni-tvory/>